

Nr 233.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1939 kl. 12 m.

Utlåtande angående anslag till vissa kommunala läroanstalter, privatläroverk, folkskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t (åttonde huvudtiteln, punkterna 130, 132, 155, 157, 160, 178 och 257 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1939) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som bleve riksdagen förelagd, för budgetåret 1939/40 beräkna:

dels till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor ett förslagsanslag av 3 200 000 kronor;

dels till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor ett förslagsanslag av 2 660 000 kronor;

dels till Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor ett förslagsanslag av 538 800 kronor;

dels till Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor ett förslagsanslag av 625 000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor ett förslagsanslag av 95 600 000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem intagna barn i skolåldern ett förslagsanslag av 175 000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor ett förslagsanslag av 250 000 kronor;

dels till Högre folkskolor: Understöd ett förslagsanslag av 1 900 000 kronor;

dels ock till Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m. ett förslagsanslag av 5 500 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 31 mars 1939 dagtecknad proposition (nr 252), under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag,

dels föreslagit riksdagen att

1. besluta, att till kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor skall under budgetåret 1939/40 utgå statsbidrag i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 31 mars 1939 angivits;

2. till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 4 050 000 kronor;

3. medgiva, att ordinarie manlig ämneslärare vid kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola, vilken icke äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk och ej heller kan av Kungl. Maj:t tillerkännas sådan behörighet, må, därest han den 1 mars 1927 varit ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola eller högre folkskola, från och med den 1 juli 1939 åtnjuta lön enligt 22 lönegraden;

4. till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3 325 000 kronor;

5. besluta, att gällande bestämmelser angående statsunderstöd för budgetåret 1938/39 till statsunderstödda enskilda läroanstalter skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1939/40, dock att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst 155 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk;

6. till Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 538 800 kronor;

7. besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre flickskola skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1939/40;

8. till Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor; därav 30 000 kronor skola användas till nedbringande av terminsavgifter under läsåret 1939—40 på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 31 mars 1939 angivits under villkor, att Stockholms stad för samma tid på sätt av departementschefen angivits bidrager med enahanda belopp;

9. till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor;

10. till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem intagna barn i skolåldern för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 kronor;

11. till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor;

12. till Högre folkskolor: Understöd för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3 450 000 kronor;

dels ock återkallat sitt i årets statsverksproposition framställda förslag om beräknade under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1939/40 av ett förslagsanslag till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *K. Petersson* och *E. Andersson* (I: 333) och den andra inom andra kammaren av fröken *Kerstin Hesselgren m. fl.* (II: 499), vari hemställts, att riksdagen ville vidtaga sådan ändring i den genom proposition nr 252 föreslagna löneregleringen, att de icke-adjunktskompetenta manliga och kvinnliga ordinarie ämneslärare, vilka senast från och med den 1 januari 1939 innehåft ordinarie anställning vid kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor, må från och med den 1 juli 1939 åtnjuta lön efter 22 lönegraden;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. Löfvander m. fl.* (I: 334) och den andra inom andra kammaren av herrar *G. Hallagård* och *A. Gustafsson* i Lekåsa (II: 500), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att vad i gällande författningar om utbetalning av statsbidrag till löner åt lärare vid folkskolor m. fl. kommunala läroanstalter finnes stadgat om verkställande av avdrag vid slutlig redovisning av statsbidrag för redovisningsåret av en procent av de förskjutna beloppen skall upphöra att gälla beträffande de belopp, vilka från och med budgetåret 1939/40 förskottsvis utbetalas till skoldistriktet;

dels en inom andra kammaren av herr *F. Kyling* väckt motion (II: 501), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning i syfte att beträffande fortsättningsskoleväsendet åstadkomma bestämmelser, som i allt väsentligt överensstämma med dem, som för folkskolan äro gällande i fråga om *dels* statsmyndighets befogenhet att även mot skoldistrikts bestridande fastställa sådan organisation av folkskoleväsendet, som förutsätter anordnande av skolskjutsar eller inackordering av skolbarn, *dels ock* skoldistrikts skyldighet att till undervisning mottaga barn från annat skoldistrikt eller låta barn, tillhörande skoldistriktet, åtnjuta undervisning i annat skoldistrikts skola;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *L. Svedberg* (I: 208) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Lindberg* i Umeå m. fl. (II: 280), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan om folkskoleväsendets omorganisation i sådan riktning, att skolor av A-typ, centralskolor, ersätta lägre skolyper inom skoldistriktet, varvid samtidigt systemet med skolskjutsar utvidgas, allt i syfte att bereda landsbygdens barn möjlighet till bästa möjliga folkskoleundervisning, samt att Kungl. Maj:t sedermera för riksdagen framlägger det förslag, som av utredningen kan föranledas;

dels en inom andra kammaren av herr A. De Geer i Hanaskog m. fl. väckt motion (II: 8), vari hemställdts att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag med bestämmelser rörande fullständigt förstatligande av folkskoleväsendet;

dels ock en inom andra kammaren av herrar L. Jonsson och L. V. Lindén väckt motion (II: 87), vari hemställdts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om föranstaltande om utredning angående möjligheterna att bereda statsbidrag till skolskjutsar för lärjungar vid folkskolans högre avdelning, högre folkskola, kommunal mellanskola, realskola och därmed likställda undervisningsanstalter.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de motionsvis gjorda yrkandena, hänvisas — i den mån desamma ej framgå av den nedan lämnade redogörelsen — till motionerna II: 499—501, I: 208, II: 8 och II: 87.

1. Bidrag till kommunala flickskolor.

Förslagsanslaget till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor är för budgetåret 1938/39 uppfört med 1 500 000 kronor. Genom beslut av 1938 års riksdag genomfördes från och med den 1 januari 1939 löneroglering för lärarna vid ifrågavarande skolor. Enligt propositionen nr 230/1938 beräknades anslagsbehovet för förra delen av budgetåret till 600 000 kronor och för senare delen av budgetåret till 900 000 kronor, varav 57 000 kronor för bestridande av kostnaderna för s. k. övergångslön (jfr kungörelsen nr 661/1938, punkt 5).

Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag innebär en anslagsökning med (4 050 000 — 1 500 000 =) 2 550 000 kronor.

Sakligt sett innebär förslaget följande förändringar i jämförelse med nu rådande förhållanden:

a) Den i propositionen nr 176/1939 föreslagna provisoriska lönerogleringen för nästa budgetår — vilken av utskottet i annat sammanhang tillstyrkts — medför en betydande ökning av utgifterna å förevarande anslag.

Enligt nämnda proposition skola de till ifrågavarande lärare utgående avlöningsbeloppen provisoriskt anpassas efter det nya civila avlöningsreglementets belopp och rörligt tillägg utgå enligt bestämmelserna i berörda reglemente samt efter samma procenttal, som kommer att fastställas för befattningshavare, underkastade sagda reglemente. De löneförmåner, som ifrågavarande lärare nu åtnjuta i form av provisoriskt dyrorrtstillägg, provisorisk avlöningsförstärkning och dyrtidstillägg, komma genom den provisoriska lönerogleringen att bortfalla utom såvitt angår befattningshavare, som nu äro berättigade till personlig lönefyllnad och som enligt det i propositionen framställda förslaget skola äga kvarstå å nuvarande lönestat.

b) I samband med nämnda provisoriska löneroglering föreslås ä n d r a d e grunder för statsbidrag, avsedda att gälla provisoriskt för nästa budgetår.

Enligt nu tillämpade statsbidragsgrunder, som fastställdes av 1938 års riksdag, utgår statsbidrag med tre fjärdedelar av den avlöning, som enligt avlöningsreglementet för lärare vid nämnda läroanstalter tillkommer lärarna, samt av provisoriskt dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning. Kostnaderna för dyrtidstillägg bestridas däremot helt av staten. Det i nyssnämnda proposition framlagda förslaget innebär i princip, att en del av dyrtidstillägget inarbetas i de enligt avlöningsreglementet utgående fasta lönebeloppen. Vid oförändrade statsbidragsbestämmelser skulle således skolområde svara för en fjärdedel av jämväl den del av dyrtidstillägget, som inarbetas i lönen. Nu förevarande löneregleringsförslag skulle sålunda medföra en ökning av skolområdenas kostnader för lärarlönerna icke blott reellt utan även relativt sett.

I samband härmed erinras, att skolområdenas andel i samtliga löneförmåner enligt nu gällande löne- och statsbidragsbestämmelser beräknats utgöra omkring 22,5 procent och statens omkring 77,5 procent.

Skolöverstyrelsen har framlagt vissa alternativa förslag till statsbidragsgrunder, nämligen antingen att staten gäldar 75 procent av samtliga löner, även rörligt tillägg, eller hela rörliga tillägget samt 75 procent av övriga lönekostnader eller ock 80 procent av samtliga lönekostnader, inklusive rörligt tillägg.

Statskontoret har framhållit, att det med hänsyn till det rörliga tilläggets karaktär syntes riktigtast, att kommunerna skulle svara för samma andel av detta tillägg som av övriga kontanta löneförmåner. Under förutsättning att stat och kommun även framdeles deltog i de totala kontanta lönesummorna i samma proportion som för närvarande, skulle statsverkets andel i kostnaderna komma att bestämmas till 78 procent. Undantag borde dock härvid göras för barntilläggen, för vilka staten borde helt svara.

De av myndigheterna framlagda alternativa förslagen hava av departementschefen sammanfattats i följande tablå:

	Av de ändrade lönebestämmelserna föranledd ökning (minskning) av utgifterna för	
	statsverket Kronor	skolområdena Kronor
All. I. Statsverket gäldar 75 procent av lönekostnaderna, inkl. rörligt tillägg	— 65 000	+ 552 000
All. II. Statsverket gäldar det rörliga tillägget och 75 procent av lönekostnaderna i övrigt ..	+ 127 000	+ 360 000
All. III. Statsverket gäldar 78 procent av lönekostnaderna, inkl. rörligt tillägg	+ 351 000	+ 136 000
All. IV. Statsverket gäldar 80 procent av lönekostnaderna, inkl. rörligt tillägg	+ 629 000	— 142 000
	487 000	

Departementschefen, som ställt sig på statskontorets linje, har för egen del anfört:

Vid ett realiserande av alternativ I komme hela utgiftsökningen och dessutom en del av de kostnader, som nu ankomme på statsverket, att få bäras

av skolområdena. Detta alternativ syntes på grund härav icke kunna förordas. Detsamma gällde alternativ IV, enligt vilket hela kostnadsökningen stannade på statsverket, varförutom på staten komme att överskjutas en del av de utgifter, för vilka skolområdena nu svarade. Då det förefölle rimligt, att statsverket borde bestrida den övertvägande delen av kostnaderna för lönerregleringen, ansåge departementschefen sig ej heller kunna förorda alternativ II, trots att detta alternativ närmast anslöte sig till de nuvarande bidragsgrunderna. Däremot funne departementschefen sig böra i likhet med statskontoret tillstyrka alternativ III, vilket, såsom det redan sagda gäve vid handen, innebure i princip oförändrad fördelning av kostnaderna mellan statsverket och skolområdena. Emellertid förutsatte departementschefen, att vid den definitiva reglering av lönerna för ifrågavarande lärarpersonal, som syntes komma att vidtagas på grundval av den av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang i utsikt ställda utredningen, frågan om avvägningen av förevarande kostnader mellan staten och skolområdena upptoges till förnyat övertvägande från de utgångspunkter, som då föreläge. De av departementschefen förordade statsbidragsbestämmelserna borde därför äga giltighet endast under budgetåret 1939/40.

Vad departementschefen sålunda anfört i fråga om statsbidrag gällde icke blott kommunala flickskolor utan även kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor.

c) Antalet kommunala flickskolor förutsattes komma att öka från 29 till 36. Icke mindre än 6 av de ny tillkommande flickskolorna avses komma till stånd i Stockholm. I stället komma 14 privata flickskolor att successivt nedläggas.

Frågan om nämnda kommunalisering av Stockholms flickskoleorganisation har — ehuru icke av natur att behöva underställas riksdagen — av departementschefen berörts, då därav följer en avsevärt ökad belastning av förevarande anslag. Förslaget innebär inrättande av sex kommunala flickskolor, förlagda till Södermalm, Kungsholmen, Bromma, Vasastaden, Norrmalm och Östermalm. Av de privata flickskolorna skulle nya elementarskolan för flickor behållas i nuvarande utformning samt Wallinska och Åhlinska skolornas gymnasier samorganiseras till ett närmast på den föreslagna kommunala flickskolan i Vasastaden byggt enskilt gymnasium. I mån av behov skulle staden bidra till att möjliggöra en generell nedsättning av terminsavgifterna i den kvarstående enskilda flickskolans elementarskolavdelning.

I viss utsträckning skulle staden kunna bidra till nedsättning av terminsavgifterna även i de enskilda flickgymnasierna, därest en sådan åtgärd befunes påkallad.

Den föreslagna organisationen framgår närmare av följande sammanställning:

Sammanlagt
lärjunge-
antal

Södermalms kommunala flickskola, ersättande Lychouska skolan,
Anna Schuldheis' skola och Södermalms läroanstalts för flickor
elementarskola, 3 sjuåriga och 1 sexårig linje, 25 avdelningar . .

720

	Sammanlagt lärjunge- antal
<i>Kungsholmens kommunala flickskola</i> , ersättande Kungsholms elementarskola för flickor, 2 linjer, förenad lärokurs, 14 avdelningar	400
<i>Bromma kommunala flickskola</i> , ersättande Äppelvikens elementarskola, 2 linjer, förenad lärokurs, 14 avdelningar	400
<i>Vasastadens kommunala flickskola</i> , ersättande Vasa högre flickskola samt Wallinska och Åhlinska skolornas elementarskolor, 3 linjer, förenad lärokurs, 19 avdelningar	550
<i>Norrmalms kommunala flickskola</i> , ersättande Ateneum för flickor, Brummerska skolan och Annaskolan-Detthowska skolan, 3 linjer, förenad lärokurs, 19 avdelningar	550
<i>Östermalms kommunala flickskola</i> , ersättande Lyceums för flickor elementarskola, Margaretaskolan, Oskars högre flickskola och Anna Sandströms skola, 3 linjer, förenad lärokurs, 19 avdelningar	550
<i>Nya elementarskolan för flickor</i> å Östermalm, 2-linjig elementarskola	350

Departementschefen har förutsatt, att nämnda kommunalisering successivt kommer till stånd från och med nästa budgetår.

d) För nästa budgetår föreslås jämväl ändrade regler för statsbidragets utbekommande i syfte att bereda skolområdena möjlighet att erhålla ökade förskott under nämnda budgetår. I samband härmed vinnes, att belastningen å förevarande anslag för nästa budgetår bringas att i största möjliga utsträckning överensstämma med de statsbidragsutgifter, som belöpa å de under nästa budgetår utgående lärarlönerna.

Nu gällande bestämmelser om utbetalning av förskott å statsbidrag för åren 1939 och 1940 återfinnas i övergångsbestämmelserna till kungörelsen nr 754/1938 och innebära följande:

Statskontoret eller vederbörande länsstyrelse skall under januari och juli 1939 utan särskild rekvisition utbetala varje gång ett belopp, motsvarande 45 procent av det statsbidrag, som på grund av rekvisition efter avdrag av pensionsavgifter utbetalts för redovisningsåret 1937/38, alltså ett redan förflutet redovisningsår. Befinnes under år 1939 utanordnat förskott otillräckligt, äger skolstyrelse efter rekvisition utbekomma ytterligare förskott. Under januari och juli 1940 skall statskontoret eller länsstyrelsen utan särskild rekvisition utbetala varje gång ett belopp, motsvarande 90 procent av det statsbidrag, som på grund av rekvisition efter avdrag av pensionsavgifter utbetalts för tiden den 1 januari—den 30 juni 1939. — Slutrekvisition av statsbidrag för ett budgetår sker efter ingången av nästa budgetår.

Riksräkenskapsverket har nu framhållit bland annat:

Därest förskotten under juli månad 1939 och januari månad 1940 utbetalades enligt nu angivna grunder, skulle på grund av den kostnadsökning, som den nya löneregleringen för berörda lärarkategorier komme att medföra å ifrågavarande anslag från och med ingången av budgetåret

1939/40, ett jämförelsevis stort belopp, avseende lönekostnaderna för sistberörda budgetår, komma att utbetalas först i samband med slutrekvisitionerna under budgetåret 1940/41. Då enligt riksräkenskapsverkets uppfattning en dylik förskjutning av kostnaderna till ett senare budgetår om möjligt borde undvikas, torde särskilda bestämmelser om tillhandahållande av förskott å dessa statsbidrag under nästkommande budgetår böra utfärdas. Förskotten syntes lämpligen böra avpassas så, att de utgjorde 90 procent av de å statsverket belöpande lönekostnaderna för samma budgetår efter avdrag av tjänste- och familjepensionsavdragen.

Riksräkenskapsverket finge fördenskull föreslå, att en föreskrift meddelades av innehåll, att varje skolstyrelse i god tid före den 1 juli 1939 skulle till statskontoret respektive länsstyrelsen insända en uppgift å samtliga vid utgången av vårterminen 1939 anställda såväl ordinarie som icke-ordinarie lärare vid nu ifrågavarande skolor, med angivande av deras placering i lönehänseende enligt nu gällande avlöningsbestämmelser. De utbetalande myndigheterna skulle därefter med ledning av dessa uppgifter uträkna de olika skolstyrelsernas lönekostnader för ett budgetår med tillämpning av det blivande avlöningsreglementets avlöningsbelopp och bestämmelser i övrigt. Såsom förskott skulle därefter till skolstyrelsen utbetalas i juli månad 1939 ett belopp, motsvarande 45 procent av statsverkets andel av den sålunda beräknade lönekostnaden — efter avdrag av tjänste- och familjepensionsavdragen — för ett helt budgetår samt i januari månad 1940 ett lika stort belopp.

Departementschefen har för sin del framhållit, att intet syntes vara att erinra mot riksräkenskapsverkets förslag.

Utskottet. Den betydande höjning av förevarande anslag, som av Kungl. Maj:t för nästa budgetår ifrågasatts, betingas till väsentlig grad av *dels* den av 1938 års riksdag beslutade löneregleringen för lärare vid vissa kommunala läroanstalter, *dels ock* det förslag till provisorisk lönereglering för bland andra nämnda lärare, som i propositionen nr 176/1939 framlagts för innevarande års riksdag och av riksdagen numera bifallits. I samband med sistnämnda lönereglering föreslås av Kungl. Maj:t en provisorisk ändring av gällande statsbidragsgrunder, avsedd att äga tillämpning endast för nästa budgetår och medförande, i stort sett, oförändrad fördelning mellan staten och kommunerna av samtliga lönekostnader. Mot Kungl. Maj:ts nämnda förslag, vilket innebär, att staten för nästa budgetår skulle gälda 78 procent av lönekostnaderna, inklusive rörligt tillägg, har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet biträder jämväl i övrigt de beräkningar, som ligga till grund för uppskattningen av det för nästa budgetår erforderliga anslagsbeloppet. Liksom departementschefen utgår utskottet sålunda ifrån, att antalet kommunala flickskolor kommer att öka, på sätt i propositionen antagits, och finner särskilda bestämmelser om förskott å statsbidrag för nästa budgetår böra utfärdas i anslutning till riksräkenskapsverkets därutinnan framställda förslag.

2. Bidrag till kommunala mellanskolor.

Förslagsanslaget till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor är nu uppfört med 2 100 000 kronor. Jämlikt beslut av 1938 års riksdag hava för dessa skolor genomförts lönereglering från och med den 1 januari 1939. Enligt propositionen nr 230/1938 uppskattades anslagsbehovet för förra delen av budgetåret 1938/39 — under vilken tid de förut gällande löne- och statsbidragsbestämmelserna ägde tillämpning — till 830 000 kronor och för senare delen av samma budgetår till 1 300 000 kronor, varav 85 000 kronor belöpte på tillfälliga kostnader för s. k. övergångslön.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 1 225 000 kronor eller från 2 100 000 kronor till 3 325 000 kronor, väsentligen föranledd av lönereglering för lärarpersonalen samt av en beräknad utökning av antalet kommunala mellanskolor från 57 till 61. I fråga om grunder för statsbidrag föreslås enahanda bestämmelser som beträffande kommunala flickskolor. Redogörelse för ifrågavarande grunder har lämnats ovan i samband med behandlingen av frågan om bidrag till kommunala flickskolor.

I detta sammanhang har departementschefen berört spörsmålet om ändrad löneställning för icke-adjunktskompetenta lärare vid kommunala skolor.

Den av 1938 års riksdag beslutade löneregleringen för lärare vid kommunala mellanskolor och andra högre kommunala skolor innebar bland annat, att lönesättningen för de ordinarie ämneslärarna gjordes beroende av lärarcompetensens art. Sålunda placerades adjunktsbehörig ämneslärare vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola i 23 lönegraden, medan icke-adjunktsbehörig ämneslärare vid samma skolor placerades i 21 lönegraden (praktisk mellanskola är som bekant en specialform av högre folkskola, närmare bestämt sådan yrkesbestämd högre folkskola, som för fram till praktisk realexamen). För adjunktsbehörighet kräves, att vederbörande avlagt filosofisk ämbetsexamen eller likvärdiga akademiska prov och genomgått provår (jfr läroverksstadgan nr 109/1933, §§ 177 och 178). Lärare med nämnda examensmeriter men utan provår kan dock efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall tillerkännas adjunktsbehörighet och alltså erhålla uppflyttning till 23 lönegraden.

Under behandlingen av löneregleringsfrågan hade väckts förslag om beredande av fördelaktigare löneförmåner även åt de lärare med lägre examensmeriter, som innehade ordinarie anställning vid ifrågavarande skolor. I anledning av vid riksdagsbehandlingen av löneregleringsfrågan motionsvis gjorda yrkanden i berörda syfte anförde 1938 års riksdag bland annat:

Riksdagen ansåge det icke obilligt, att i tjänst varande lärare med lägre lärdomsmeriter än som berättigade till adjunktskompetens skulle kunna erhålla gynnsammare lönegradsplacering än den av Kungl. Maj:t ifråga-

satta. Åtskilliga av dessa lärare vore synnerligen förtjänta och hade under en lång följd av år utfört ett högt skattat arbete i de högre kommunala skolornas tjänst.

Det vore emellertid förenat med stora svårigheter att på ett i det hela tillfredsställande sätt avgränsa de lärare, som borde komma i åtnjutande av gynnsammare löneförmåner. Vid ärendets behandling inom riksdagen hade framförts olika förslag till lösningar av detta problem. Sålunda hade ifrågasatts en utvidgning av dispensförfarandet beträffande lärare, som saknade provår, på så sätt, att adjunktsbehörighet skulle kunna av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall tillerkännas förtjänta ordinarie lärare vid kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor utan provår och utan filosofisk ämbetsexamen eller därmed likvärdig examenskompetens, under förutsättning att vederbörande lärare vid löneregleringens ikraftträdande tjänstgjort förslagsvis minst tio eller minst femton år och att hans lärdomsmeriter vore godtagbara. Vidare hade under hänvisning till att adjunkter, som vid förstатligande av kommunal mellanskola överförts till realskola och som icke ägde formell adjunktskompetens, vid den av 1937 års riksdag beslutade läroverkslärarlöneregleringen hänförts till 22 lönegraden, den tanken framförts, att icke-adjunktsbehörig ordinarie lärare, som vid löneregleringens ikraftträdande tjänstgjorde vid kommunal mellanskola och praktisk mellanskola, skulle avlönas enligt 22 lönegraden under förutsättning, att läraren vid ett eventuellt förstатligande av läroanstalten skulle komma att hänföras till 22 lönegraden enligt grunderna för nysnämnda av 1937 års riksdag beslutade lönereglering. Vid bifall till det sistnämnda förslaget skulle alltså vid förevarande skolor finnas lärare i 23 lönegraden och i 21 lönegraden samt — under en övergångsperiod — i 22 lönegraden. Även andra anordningar vore tänkbara.

Riksdagen funne sig i frågans dåvarande läge icke kunna göra något uttalande rörande i vilken utsträckning eller på vad sätt de ifrågavarande lärarna borde tillerkännas fördelaktigare löneställning. Frågan vore svårbedömbär även av den anledningen, att åtgärder i antydd riktning lätt nog kunde medföra konsekvenser i avseende å lönesättningen inom det statliga undervisningsväsendet. Enligt riksdagens mening borde frågan tagas under förnyad omprövning genom Kungl. Maj:ts försorg. Det vore önskvärt, att det förslag, som kunde föranledas därav, förelades 1939 års riksdag.

Skolöverstyrelsen har nu hemställt, att sådan ordinarie manlig ämneslärare vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola, som icke ägde behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk och som vid ett eventuellt förstатligande av vederbörande skola skulle i enlighet med för de allmänna läroverken gällande bestämmelser placeras i 22 lönegraden, även vid den högre kommunala skolan skulle erhålla placering i 22 lönegraden, därest han tillträtt sin innehavande ordinarie tjänst vid den kommunala skolan före *den 1 januari 1939*.

Undervisningsväsendets lönenämnd har i princip förordat den lösning av förevarande löneställningsfråga, som överstyrelsen tillstyrkt, men med vissa modifikationer. Sålunda förutsätter lönenämnden, att den högre löneställningen icke skall avse lärare vid kommunal flickskola — för dessa saknade frågan för övrigt aktualitet, då samtliga manliga lärare vid dylika skolor

syntes hava avlagt akademisk examen. Vidare föreslår lönenämnden, att den nya löneställningen skall tillkomma endast lärare, som *den 1 mars 1927* innehaft ordinarie ställning. Härom har nämnden anfört följande:

Såsom förutsättning för en tillämpning av nu omhandlade förmånligare lönevillkor hade skolöverstyrelsen bland annat uppställt, att vederbörande lärare skulle hava tillträtt sin innehavande ordinarie tjänst vid den kommunala skolan före den 1 januari 1939. Lönenämnden ansåge sig böra i anledning av detta förslag bringa i erinran, att 1927 års riksdag vid genomförandet av omorganisationen av det högre skolväsendet bifallit ett av Kungl. Maj:t framställt förslag angående anställningsförhållandena för vissa från kommunal mellanskola överflyttade lärare. I sådant hänseende medgav riksdagen (skrivelse nr 262/1927, sid. 181, punkt 21), att de den 1 mars 1927 anställda ordinarie ämneslärarna vid kommunal mellanskola, som ombildades till allmänt läroverk, skulle successivt, i den ordning Kungl. Maj:t bestämde, såsom adjunkter respektive ämneslärarinnor överflyttas till läroverket. Det sålunda uppställda villkoret att lärarna skulle vara anställda den 1 mars 1927 hade härvid blivit gällande jämväl för de ämneslärare, som överflyttades i statstjänst först mot slutet av omorganisationsperioden, alltså vid utgången av juni 1935. Med hänsyn till det anförda förefölle det lönenämnden, att innehav av ordinarie anställning den 1 mars 1927 lämpligen borde fastställas såsom villkor även i nu förevarande sammanhang. Då de vid sistnämnda tidpunkt anställda manliga ämneslärarna utan adjunktbehörighet numera vore adjunkter på övergångsstat i 22 lönegraden, därest den kommunala mellanskola de tillhört ombildats till allmänt läroverk, syntes det naturligt att låta jämväl de vid sagda tidpunkt anställda lärare, vars läroanstalt icke förstärkts, övergångsvis uppbära lön enligt 22 lönegraden.

Statskontoret har tillstyrkt lönenämndens förslag.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat:

Genom skolöverstyrelsens förslag hade enligt departementschefens förmenande de billighetssynpunkter, som på detta område syntes böra tillgodos, i möjligaste mån vunit beaktande. Från lärarhåll hade föreslagits, att den ifrågasatta anordningen skulle utsträckas till att omfatta jämväl icke-adjunktskompetenta kvinnliga lärare. Härigenom skulle sistnämnda lärare erhålla en gynnsammare löneställning än motsvarande lärare vid läroverken. Departementschefen kunde icke förorda en sådan åtgärd.

Departementschefen ansåge sig böra i huvudsak tillstyrka skolöverstyrelsens föreliggande förslag, vilket dock på av lönenämnden anförda skäl borde begränsas till att gälla endast vederbörande lärare vid kommunala och vid praktiska mellanskolor.

Då 1938 års riksdag torde hava åsyftat, att företrädesvis lärare med långvarig tjänstgöring skulle komma i åtnjutande av de förbättrade löneförmånerna, ville departementschefen tillstyrka lönenämndens förslag, att som villkor för lönegradsupplyftningen skulle gälla, att vederbörande den 1 mars 1927 innehaft ordinarie anställning som ämneslärare vid kommunal mellanskola eller högre folkskola.

Departementschefen förordade alltså, att ordinarie manlig ämneslärare vid kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola, vilken icke ägde behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk och ej heller kunde av

Kungl. Maj:ts tillerkännas sådan behörighet, skulle, därest han den 1 mars 1927 varit ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola eller högre folkskola, från och med den 1 juli 1939 åtnjuta lön efter 22 lönegraden.

Enligt från skolöverstyrelsen under hand införskaffade uppgifter syntes omkring 50 lärare komma att beröras av det nu framlagda förslaget. Kostnaderna för förslagets genomförande kunde för budgetåret 1939/40 uppskattas till omkring 25 000 kronor, varav omkring 15 000 kronor skulle belasta förevarande anslag och omkring 10 000 kronor anslaget till understöd åt högre folkskolor.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag om förbättrad löneställning för vissa manliga icke-adjunktskompetenta lärare vid kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor har utskottet funnit sig kunna biträda. De av lönenämnden anförda skälen för att såsom villkor för lönegradsuppflyttningen skall gälla, att vederbörande den 1 mars 1927 innehaft ordinarie anställning vid kommunal mellanskola eller högre folkskola, har utskottet i likhet med departementschefen funnit bärande. Utskottet kan därför icke tillstyrka det i motionerna I: 333 och II: 499 framställda yrkandet, att nyss angivna tidpunkt i stället skulle fastställas till den 1 januari 1939. Icke heller kan utskottet förorda, att den ifrågasatta anordningen — på sätt i nyssnämnda motioner hemställt — skulle utsträckas att avse jämväl icke-adjunktskompetenta kvinnliga lärare. Ett bifall till motionerna i sistberörda avseende skulle nämligen hava till följd att ifrågavarande kvinnliga lärare skulle erhålla en förmånligare löneställning än motsvarande lärare vid de allmänna läroverken. På grund av vad sålunda anförts får utskottet avstyrka bifall till motionerna I: 333 och II: 499.

Vad beträffar de av departementschefen under förevarande punkt verkställda beräkningarna för uppskattning av det för nästa budgetår erforderliga anslagsbeloppet, hava desamma icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

3. Bidrag till högre goss- och samskolor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att för ifrågavarande ändamål skulle utgå samma belopp som för innevarande budgetår, eller 538 800 kronor.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag med avseende på förevarande anslag.

4. Bidrag till högre flikskolor.

Förevarande anslag, som för närvarande är uppfört med 1 365 000 kronor, skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag uppföras med 650 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 715 000 kronor. Å ena sidan uppkommer nämligen en anslagsminskning med omkring 745 000 kronor, betingad av

planerad avveckling av ett stort antal högre flickskolor, främst i Stockholm (jfr ovan), medan å andra sidan för nästa budgetår beräknats ett belopp av 30 000 kronor till bidrag till *nedbringande av terminsavgifterna* med omkring 30 à 32 procent vid de enskilda flickgymnasier i Stockholm, vilka icke avses komma att från och med nästa budgetår avvecklas; sådant bidrag skulle utgå till Wallin-Åhllinska gymnasiet samt gymnasierna vid nya elementarskolan för flickor och Lyceum för flickor. Det förutsattes härvid, att Stockholms stad bidrager med ett lika stort belopp, vilket dock i enlighet med av staden uttalad önskan skulle under en tid av tre år få användas till beredande av löneförbättring åt lärarpersonalen vid de ifrågavarande skolorna.

Beträffande förslaget om anvisande av medel till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa enskilda gymnasier har *departementschefen* anfört bland annat:

Åtgärder i ifrågasatt riktning syntes böra under nuvarande förhållanden vidtagas allenast i den utsträckning, som direkt betingades av de ifrågasatta skolorganisatoriska åtgärderna i Stockholm. Med hänsyn härtill funne departementschefen sig icke böra nu tillstyrka åtgärder för nedbringande av avgifterna vid gymnasiet vid Södermalms högre läroanstalt för flickor i Stockholm, vilken läroanstalt avsåges skola successivt avvecklas från och med nästa läsår, och ej heller vid Sigrid Rudebecks skola i Göteborg. Frågan om storleken av det allmännas bidrag till dessa och andra enskilda skolor borde framdeles tagas under omprövning, lämpligen i samband med utredning rörande förbättrade löneförmåner för lärarpersonalen vid sådana skolor, vid vilken frågan om grunderna för statens och kommunernas bidrag till berörda skolor ej syntes kunna förbigås.

För ifrågavarande ändamål torde ett belopp av i runt tal 60 000 kronor böra ställas till förfogande, varav hälften syntes böra bestridas av statsverket och hälften av Stockholms stad. Vad sålunda ifrågasatts medförde givetvis icke ändring i fråga om den för läroanstalterna nu stadgade skyldigheten att i viss utsträckning medgiva befrielse från eller nedsättning i avgifterna. Departementschefen hade intet att erinra mot att stadens tillskott, om och i den utsträckning så efter närmare omprövning befundes erforderligt, under en övergångstid användes till löneförbättring åt lärarpersonalen vid de ifrågavarande skolorna utöver vad av staden för sådant ändamål för närvarande utgåves. Dock ville departementschefen härvid knyta den bestämda förutsättningen, att stadens bidrag senast från och med budgetåret 1942/43 i sin helhet skulle användas enbart för nedbringande av terminsavgifterna.

Under återopande av vad sålunda anförts föresloge departementschefen, att under nu förevarande anslag beräknades ett belopp av 30 000 kronor till nedbringande av terminsavgifterna vid det förenade Wallin-Åhllinska gymnasiet samt vid gymnasierna vid nya elementarskolan för flickor och vid Lyceum för flickor, att utgå under förutsättning att staden på sätt nyss angivits tillskötte enahanda belopp. Det borde ankomma på staden att utan särskilt bidrag av statsmedel tillhandahålla det anslag för nedbringande av terminsavgifterna vid vederbörande elementaravdelningar, som vid bifall till vad sålunda föreslagits kunde finnas påkallat. I detta sammanhang

ansåge departementschefen sig böra framhålla önskvärdheten av att staden härutöver på lämpligt sätt trädde hjälpande emellan, ifall ifrågavarande enskilda flickläroverk i Stockholm skulle visa sig vara i behov av understöd utöver vad som i vanlig ordning tillkomme dem. Härmed åsyftades även Södermalms högre läroanstalt för flickor, vars gymnasium under avvecklingsperioden kunde behöva särskilt understödjas.

Utskottet. Emot beviljande av 30 000 kronor för nedbringande av terminsavgifterna vid det förenade Wallin-Åhliniska gymnasiet samt vid gymnasierna vid nya elementarskolan för flickor och Lyceum för flickor har utskottet icke något att erinra, under förutsättning, att Stockholms stad, på sätt departementschefen föreslagit, tillskjuter enahanda belopp. Utskottet vill tillika understryka det av departementschefen gjorda uttalandet, att det torde böra ankomma på Stockholms stad att utan särskilt bidrag av statsmedel anslå medel för nedbringande av terminsavgifterna vid vederbörande elementaravdelningar. I likhet med departementschefen vill utskottet jämväl framhålla önskvärdheten av att staden härutöver på lämpligt sätt träder hjälpande emellan, därest ifrågavarande enskilda flickläroverk i Stockholm — däribland även Södermalms högre läroanstalt för flickor — skulle visa sig vara i behov av understöd utöver vad som i vanlig ordning tillkommer dem.

Vad departementschefen i övrigt under denna punkt anfört och föreslagit, har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

5. Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Under denna punkt behandlar utskottet

dels riksdagens år 1938 församlade revisorers under ecklesiastikdepartementet, § 44, (Del I, sid. 202—213) av deras berättelse gjorda uttalande angående utgifterna å vissa anslag till folkskoleväsendet,

dels ock Kungl. Maj:ts i förevarande proposition nr 252 framlagda förslag med avseende på förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor jämte i ämnet väckta motioner.

Av förevarande proposition samt revisorernas berättelse inhämtas i huvudsak följande:

Förslagsanslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor var för budgetåret 1936/37 uppfört med 62 350 000 kronor. I anslutning till Kungl. Maj:ts i proposition nr 270/1937 därom framlagda förslag beslöt riksdagen lönerreglering för folk- och småskollärare, att träda i kraft den 1 januari 1938. Anslaget beräknades enligt nämnda proposition vid oförändrade löneförhållanden och vid i stort sett oförändrad lästid för budgetåret 1937/38 till 65 600 000 kronor. Höjningen på grund av lönerregleringen uppskattades till omkring 25 000 000 kronor för helt år räknat. Enär lönerregleringen skulle träda i kraft den 1 januari 1938, beräknades halva denna höjning, d. v. s.

12 500 000 kronor, falla på budgetåret 1937/38. Med hänsyn till ifrågasatta jämkningar i gällande bestämmelser om utbetalning av förskott till skoldistriktet begränsades emellertid den av löneregleringen föranledda anslagshöjningen för nyssnämnda budgetår till 11 000 000 kronor, vartill kom ett belopp av 4 000 000 kronor, belöpande på engångskostnader för s. k. övergångslön. Anslaget uppfördes sålunda för budgetåret 1937/38 med $(65\,600\,000 + 11\,000\,000 + 4\,000\,000 =)$ 80 600 000 kronor.

I enlighet med av skolöverstyrelsen verkställda beräkningar uppfördes anslaget för innevarande budgetår med 89 500 000 kronor. Härvid uppskattades merkostnaden på grund av löneregleringen till ovannämnda belopp, 25 000 000 kronor.

Med utgångspunkt från nu gällande lönebestämmelser har anslagsbehovet för nästa budgetår av *skolöverstyrelsen* beräknats till 96 170 000 kronor, fördelade på följande sätt:

1) Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor	kronor	96 000 000
2) Statsbidrag till avlöning av överlärare	»	145 000
3) Ersättning för flyttningskostnad	»	10 000
4) Anordnande av försök med förstärkningsanordningar	»	15 000
	<u>Summa kronor</u>	<u>96 170 000.</u>

Vid beräkandet av förstnämnda post å 96 000 000 kronor har överstyrelsen utgått ifrån att anslagsbehovet komme att uppgå till ungefär den dubbla summan av de verkliga utgifterna för första halvåret 1938, eller $2 \times 47\,997\,601 =$ i runt tal 96 000 000 kronor.

Sedermera har överstyrelsen gjort en förnyad beräkning av anslaget, denna gång med beaktande av den provisoriska lönereglering, som avses bli gällande för ifrågavarande lärare under nästa budgetår (jfr prop. nr 176/1939). Överstyrelsens beräkningar bygga på en ingående utredning beträffande de väntade verkliga löneutgifterna för nästa budgetår, vilka utgifter av överstyrelsen ansetts motsvara anslagsbehovet. Beräkningarna framgå av följande sammanställning:

1) Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor	kronor	126 827 255
2) Statsbidrag till avlöning av överlärare	»	145 000
3) Ersättning för flyttningskostnad	»	10 000
4) Anordnande av försök med förstärkningsanordningar	»	21 200
	<u>Summa kronor</u>	<u>127 003 455.</u>

Gentemot dessa beräkningar har *riksräkenskapsverket* anmärkt, att i beloppet (i avrundat tal) 127 000 000 kronor även inginge kostnad för vissa kvinnliga lärares uppflyttning i högsta löneklassen med i runt tal 2 500 000 kronor. Enligt propositionen nr 176/1939 skulle emellertid dylik uppflyttning ej nu ske, varför de verkliga löneutgifterna för nästa budgetår komme att

stanna vid skillnaden mellan dessa belopp eller 124 500 000 kronor, avrundat till 125 000 000 kronor.

På grund av gällande bestämmelser om rekvisition och utbetalning av statsbidrag till ifrågavarande löneutgifter hava under de år, som närmast följt på den från och med år 1938 genomförda löneregleringen, uppstått svårigheter med avseende på anslagsberäkning och budgetredovisning i fråga om förevarande anslag.

Rekvisionsförfarandet är anordnat så, att slutavräkning mellan statsverket och kommunerna sker först efter utgången av vederbörande redovisningsår. Emellertid erhålla kommunerna under det löpande budgetåret förskott av statsmedel i avbidan på slutavräkningen. Dylikt förskott utbetalas två gånger per redovisningsår, nämligen dels i juli, dels i påföljande januari. Det förskott, som utbetalas i juli, skall uppgå till 45 % av det till kommunen under det *näst sista budgetåret* utbetalade statsbidraget (d. v. s. samma belopp, som utbetalats i januari under det löpande kalenderåret). Det påföljande januari utbetalade förskottet utgör 45 % av det för det *senast förlutna* budgetåret utbetalta statsbidraget.

Till följd av dessa utbetalningsföreskrifter komma alla under ett visst budgetår inträffande *utgiftsstegringar* att ur budgetredovisningssynpunkt *förskjutas till ett följande budgetår*. Därest dessa stegringar äro av normal natur, medför detta icke några större olägenheter. Då större utgiftsstegringar äga rum, exempelvis vid en lönereglering, skulle dylika olägenheter emellertid inträffa, därest särskilda anstalter icke vidtoges. Dylika anstalter vidtoges vid 1937 års lönereglering, ehuru — såsom senare visade sig — mindre effektiva.

I övergångsbestämmelserna till kungörelsen nr 999/1937 intogs sålunda en bestämmelse med syfte att bereda skoldistriktet möjlighet att erhålla extra förskott till mötande av den i samband med löneregleringen väntade utgiftsstegringen under första och andra halvåret 1938. Därest det jämlikt eljest gällande regler i januari 1938 utbetalade förskottet (d. v. s. = 45 % av statsbidraget för redovisningsåret 1936/37) befundes otillräckligt, skulle sålunda vederbörande kommun äga på rekvisition utfå ytterligare förskott. Dessa förskott beräknades komma att uppgå till 11 000 000 kronor, eller i runt tal 90 % av den i anledning av löneregleringen beräknade merkostnaden under första halvåret 1938.

Ett jämförelsevis stort antal skoldistrikt synes emellertid icke hava utnyttjat möjligheten att erhålla ytterligare förskottsmedel för år 1938, varför å det för budgetåret 1937/38 uppförda anslaget enligt budgetredovisningen uppstått en besparing å i runt tal 3 865 000 kronor.

Riksdagens revisorer hava uppmärksammat detta förhållande samt verkställt en utredning i syfte att påvisa orsakerna till uppkomsten av

nämnda besparing. Av nämnda utredning framgår — förutom den ovan angivna orsaken till besparingen — att de verkliga kostnaderna under budgetåret 1937/38 uppgått till följande belopp:

	Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor				
	Enligt budgetredovisningen. Bokförda belopp	På budgetåret belöpande verkliga kostnader			
		För tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1937	För tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1938	Övergångslön	Summa verkliga kostnader
Kronor	76 734 558: 61	31 487 800: —	47 875 000: —	5 902 400: —	85 265 200: —

Vid löneregleringen hade kostnaden för lärarlöner per halvår — frånsett övergångslön — beräknats till allenast 45 575 000 kronor, varför de verkliga kostnaderna överstigit de beräknade med (47 875 000 — 45 575 000 =) 2 300 000 kronor, d. v. s. för helt budgetår 4 600 000 kronor. Beträffande övergångslönen hade densamma uppgått till 1 900 000 kronor mer än beräknat.

Revisorerna hava jämväl uppmärksammat, huru belastningen å anslagen till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter samt till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folk- och småskoleväsendet under budgetåret 1937/38 förhållit sig till gjorda anslagsberäkningar. Å det förstnämnda anslaget hade sålunda uppstått en brist å cirka 5 667 000 kronor och å det senare en besparing å omkring 2 282 000 kronor.

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser på följande sätt:

De största avlöningsanslagen i riksstaten äro de, som avse avlöning och dyrtidstillägg åt folk- och småskollärare. Med hänsyn till den betydelsefulla roll, dessa anslag sålunda spela i statsfinansiellt hänseende, hava revisorerna ansett det vara av särskilt intresse att undersöka beräkningen och redovisningen av dessa anslag ävensom ägna någon uppmärksamhet åt de faktorer, som påverka belastningen å dessa anslag i budgetredovisningen. Revisorerna hava ansett en dylik undersökning vara desto mera påkallad som ökade krav på bidrag av statsmedel gjort sig gällande på grund av den från och med år 1938 genomförda löneregleringen för folk- och småskollärare.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har å anslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor en betydande besparing enligt budgetredovisningen uppkommit, under det att anslaget till dyrtidstillägg utvisar ett avsevärt underskott. Vad först beträffar besparingen å avlöningsanslaget vilja revisorerna framhålla, att denna besparing endast är skenbar. Därest förskott till avlöningar rekvirerats i den omfattning, som författningsenligt kunnat äga rum, skulle anslaget hava betydligt överskridits. Ännu större skulle detta överskridande av anslaget hava blivit, därest de verkliga kostnaderna för budgetåret kommit till synes i budgetredovisningen. Den i budgetredovisningen angivna besparingen har sålunda uppkommit genom att kostnader,

som bort belasta budgetåret 1937/38, i avsevärd omfattning överflyttats på nästföljande budgetår. Därest förskotten under innevarande budgetår skulle närmare anpassas efter storleken av de verkliga utgifterna, torde anslaget komma att betydligt överskridas.

Vad angår det i budgetredovisningen uppkomna överskridandet av anslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter kan detta överskridande i viss mån förklaras därav, att den särskilda slutavräkning av dyrtidstillägget, som verkställdes för tiden 1 juli —31 december 1937, medfört en belastning å anslaget för 1937/38, som annars skolat komma till synes först under nästföljande budgetår. Vidare hava de för tiden 1 januari—30 juni 1938 utbetalda förskotten icke reducerats med hänsyn till de från och med år 1938 ändrade grunderna för dyrtidstilläggets beräkning. Förskotten för sistnämnda tid hava emellertid enligt den verkställda utredningen icke överstigit de verkliga utgifterna för dyrtidstillägget.

Beträffande anslaget till provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare vid folkskoleväsendet hava å detsamma knappast förekommit några utgifter under budgetåret. Å det anvisade beloppet, 2 420 000 kronor, har därför uppstått en besparing av 2 282 104 kronor 88 öre. Detta beror på att några förskott å dylika avlöningsförmåner icke rekvirerats av vederbörande skoldistrikt under första halvåret 1938. Då på grund härav så gott som hela kostnaden för provisorisk avlöningsförstärkning under tiden 1 januari—30 juni 1938 kommer att belasta motsvarande anslag för budgetåret 1938/39, torde jämväl beträffande detta anslag ett betydande anslagsöverskridande vara att påräkna under innevarande budgetår.

I detta sammanhang vilja revisorerna även framhålla, att såvitt framgår av de från länsstyrelserna infordrade uppgifterna angående de verkliga kostnaderna för dessa avlöningsförmåner, de i samband med lönereglerns framläggande verkställda beräkningarna av kostnaderna för avlöning och dyrtidstillägg under första halvåret 1938 synas hava varit väl låga. Särskilt har detta varit fallet i fråga om de beräknade kostnaderna för övergångslönen, beträffande vilken de verkliga kostnaderna torde uppgå till ett nära 50 procent högre belopp än det beräknade. Revisorerna vilja emellertid fästa uppmärksamheten på att de härvid icke bortse från att i förevarande fall stora svårigheter förelegat att på förhand uppskatta kostnaderna första gången efter genomförandet av denna omfattande lönereglering.

Enligt vad som framgår av den verkställda utredningen, komma avsevärda belopp att utbetalas och redovisas mot budgeten under annat budgetår än som varit avsett, då anslaget beviljades. Till följd härav uppstå givetvis svårigheter att vid uppgörandet av statsregleringen överblicka möjligheterna att balansera budgeten. Bortsett från att det måste anses vara otillfredsställande, att budgetredovisningen i fråga om dessa betydande anslag bibringar en så felaktig uppfattning om de verkliga utgifterna under budgetåret, som nu är fallet, måste det jämväl betecknas som ett betänkligt missförhållande, att den av riksdagen beslutade statsregleringen för ett visst budgetår genom uppenbart oriktiga anslagsbelastningar kan komma att till väsentlig del förryckas.

Revisorerna vilja i detta sammanhang även framhålla de svårigheter, som för närvarande föreligga att på ett fullt tillfredsställande sätt överblicka den närmare dispositionen av dessa avsevärda anslagsbelopp. På grund av att för närvarande ett stort antal myndigheter äga att verkställa utbetalningar

från dessa anslag, förekomma nämligen skiftande tillvägagångssätt ifråga om såväl utbetalandet av medlen som redovisandet av de gjorda utbetalningarna. Sålunda hava revisorerna iakttagit, hurusom vissa myndigheter utbetalat föreskrivna förskott av statsbidrag i full utsträckning, under det att andra myndigheter endast kommit att utbetala jämförelsevis ringa belopp, på grund av underlåtenhet från skoldistriktens sida att rekvirera dem författningsenligt tillkommande förskottsbelopp. Vidare hava fall iakttagits, då vederbörande skoldistrikt ännu icke erhållit slutavräkning å statsbidrag för budgetåret 1936/37. Revisorerna hava erhållit ett bestämt intryck av att utbetalandet och redovisandet av dessa anslag ske efter mycket oenhetliga grunder, vilket jämväl torde hava bidragit till den bristfälliga redovisningen av dessa anslag.

Slutligen hava revisorerna uppmärksammat, att Kungl. Maj:t i fråga om anslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor föreskrivit, att utgifterna under anslaget skola redovisas under vissa angivna anslagsposter, för vilka revisorerna förut redogjort. En fullt tillfredsställande redovisning under olika anslagsposter av detta anslag lär emellertid icke kunna verkställas med nuvarande tillvägagångssätt i fråga om utbetalandet och redovisandet av statsbidragen till folkskollärarnas löner. Det förhåller sig nämligen för närvarande så, att de till skoldistriktet utgående förskotten icke komma att slutligt redovisas å riksstatsanslaget förrän budgetåret efter det utbetalningen ägt rum, oaktat de förskotterade beloppen avsett kostnaderna för det budgetår, under vilka de utbetalts. De i budgetredovisningen angivna utgifterna å anslaget komma sålunda med nuvarande redovisningsförfarande att avse dels av länsstyrelserna direkt å anslaget bokförda utgifter, hänförliga till föregående budgetår, dels och huvudparten av de under löpande budgetåret utbetalda förskotten. Det måste givetvis framstå såsom synnerligen betänkligt, att i fråga om ett av de största anslagen å riksstaten någon exakt fördelning av anslaget å olika anslagsposter icke kan erhållas direkt ur myndigheternas räkenskaper. Till följd härav komma länsstyrelsernas redovisning av utgifterna att hänföra sig till en statuppställning, som avser ett äldre budgetår än det, under vilket redovisningen och bokföringen äga rum.

Vad sålunda förekommit hava revisorerna funnit vara av den anmärkningsvärda beskaffenhet att de velat därå fästa riksdagens uppmärksamhet.

Yttranden över revisorernas uttalande hava avgivits av *statskontoret*, *riksräkenskapsverket* och *skolöverstyrelsen* (Del II, sid. 191—197).

Riksräkenskapsverket har därvid erinrat, att 1937 års riksdag i skrivelse nr 311 i anledning av riksdagens år 1936 församlade revisorers berättelse anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande av en omläggning av det hittills tillämpade utbetalningssättet av statsbidrag till avlöning av lärare vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter. Vidtagandet av en reform på området syntes böra föregås av en närmare utredning. Den 30 december 1937 anbefalldes Kungl. Maj:t riksräkenskapsverket och skolöverstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Där-efter hade emellertid särskilda inom eklestastikdepartementet tillkallade sakkunniga i avgivet betänkande den 13 juni 1938 angående skolöverstyrelsens organisation till närmare behandling även upptagit frågan om ändrade grunder för utbetalningsväsendet i fråga om anslagen till olika undervisningsändamål och därvid jämväl avgivit förslag rörande ändrade bestäm-

meler för utbetalandet och redovisandet av olika löneanslag till folkskoleväsendet. Sistnämnda uppgifter skulle jämlikt de sakkunnigas förslag centraliseras hos en särskild kameral byrå inom skolöverstyrelsen. Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning borde för erhållande av en tillfredsställande redovisning av ifrågavarande anslag först och främst det nuvarande förskottssystemet avvecklas samt utgifterna avföras direkt å vederbörande avlöningsanslag, därvid tillika borde tillses, att utgifterna komme att redovisas det år de avsåge. Erfarenheterna under de senaste budgetåren gåve enligt riksräkenskapsverkets mening otvetydigt vid handen, att den nuvarande organisationen av skolväsendets kamerala förhållanden icke kunde anses lämpad att åstadkomma en tillfredsställande redovisning och förvaltning av anslagen till undervisningsändamål. Det syntes otvivelaktigt för närvarande förhålla sig så, att till följd av bristande kameral organisation felaktigheter förekomme såväl i fråga om beräkningarna till undervisningsändamål som beträffande redovisningen av dessa anslag. Det vore därför önskvärt att rättelse härutinnan snarast möjligt komme till stånd genom inrättandet i enlighet med nämnda sakkunnigas förslag av en kameral byrå i skolöverstyrelsen.

Av en inom finansdepartementet upprättad promemoria, återgiven i förevarande proposition, inhämtas i huvudsak, att de av revisorerna berörda förhållandena beträffande utbetalandet av förskott under övergångsåret efter lönerregleringens ikraftträdande beräknas komma att förorsaka ett överskridande av innevarande års bidragsanslag med c:a 4 000 000 kronor och en merbelastning för nästa budgetår — utöver det belopp som vid stabila förhållanden skulle utgått — av omkring 9 000 000 kronor. Sistnämnda belopp föreslås nu enligt promemorian genom utfärdande av särskilda bestämmelser angående utbetalande av extra förskott under juni månad 1939 skola utanordnas redan innevarande budgetår och alltså komma att belasta sistnämnda budgetårs bidragsanslag.

Sistnämnda förslag har biträtts av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* liksom ock av *departementschefen*.

Beträffande anslagsberäkningarna för nästa budgetår inhämtas av propositionen bland annat:

Enligt vad ovan nämnts, hava de verkliga lönekostnaderna för nästa budgetår av *riksräkenskapsverket* beräknats till c:a 125 000 000 kronor. Därest nu gällande rekvisitions- och förskotts-förfarande bibehölles oförändrade, skulle emellertid anslagsbehovet för nästa budgetår enligt riksräkenskapsverket bliva följande:

Slutavräkning för budgetåret 1938/39	kr. 14 000 000
90 % av statsbidraget för första halvåret 1938, minus pensionsavgifter	» 41 000 000
45 % av statsbidraget för budgetåret 1938/39, minus pensionsavgifter	» 40 000 000
	<hr/>
Summa kr.	95 000 000

Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning torde det emellertid vara nödvändigt, att de förskott, vilka skulle utbetalas i juli månad 1939 och januari månad 1940, anpassades efter de verkliga kostnaderna för ifrågavarande lärarlöner, enär i annat fall ett avsevärt belopp, avseende de å budgetåret 1939/40 belöpande lönekostnaderna, komme att belasta anslaget för budgetåret 1940/41. Riksräkenskapsverket har i sådant syfte förutsatt, att en omläggning av förskottsbestämmelserna för nästa budgetår skulle ske av innebörd, att förskotten skulle beräknas — icke såsom nu å ett förflutet budgetårs utgifter — utan å de beräknade verkliga kostnaderna. Vid sådant förhållande kunde anslagsbelastningen för nästa budgetår beräknas till 120 000 000 kronor.

Departementschefen har biträtt riksräkenskapsverkets anslagsberäkningar samt förutsatt att särskilda bestämmelser om utanordnande av förskott under nästa budgetår skola av Kungl. Maj:t utfärdas i anslutning till riksräkenskapsverkets förslag. I det beräknade anslagsbeloppet inginge jämväl de av överstyrelsen angivna utgifterna för vissa särskilda ändamål. Mot överstyrelsens förslag i dessa hänseenden hade departementschefen intet att erinra.

Departementschefen har vidare berört frågan om det s. k. procentavdraget.

Riksräkenskapsverket har erinrat, att enligt gällande bestämmelser skulle vid den slutliga utanordningen av statsbidraget avdragas de förskottsvis utbetalda beloppen jämte en procent av desamma. Vidare erinras, att frågan om procentavdragets avskaffande tidigare varit föremål för övervägande.

I skrivelse den 25 maj 1937, nr 311, i anledning av riksdagens år 1936 församlade revisorers berättelse, anförde riksdagen sålunda under punkt 10, bland annat, följande: Fråga hade uppkommit, huruvida icke i samband med löneregleringen för folk- och småskollärarpersonalen en omläggning av det hitintills tillämpade utbetalningssättet av statsbidrag till nämnda personal borde vidtagas. Då enligt löneregleringen i fråga lönerna skulle komma att utbetalas månadsvis i efterskott, syntes det påkallat, att för varje månad avpassad del av statsbidraget även utbetalades månadsvis. Genom en sådan anordning skulle de skäl bortfalla, som föranlett procentavdrag vid den slutliga utbetalningen av statsbidrag för redovisningsåret. Riksdagen funne för sin del detta förslag vara ur flera synpunkter att förorda framför ett av statsrevisorerna framfört förslag om sänkning av procentavdraget. Dessamma syntes lämpligen kunna genomföras ej blott för folk- och småskollärarpersonalens vidkommande utan även beträffande övriga lärarkategorier, i fråga om vilka enahanda bestämmelser angående förskottsutbetalningar av statsbidrag gällde. En dylik reform borde emellertid föregås av en närmare utredning. Riksdagen anhölle alltså, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande av en omläggning av det hittills tillämpade utbetalningssättet av statsbidrag till avlönande av lärare vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter.

Riksräkenskapsverket erinrade vidare, att den av riksdagen begärda ut-

redningen nu föreläge i det av sakkunniga avgivna förslaget om skolöverstyrelsens organisation (jfr ovan).

Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning torde det emellertid få anses lämpligt att i samband med den nya lönereglering, som från och med budgetåret 1939/40 skulle komma till stånd för folkskollärarna, taga ställning till frågan om icke det s. k. procentavdraget för framtiden skulle kunna helt bortfalla, vilken fråga torde kunna lösas självständigt utan samband med utbetalningsförfarandets ordnande i övrigt. Riksräkenskapsverket ansåge för sin del, att, då staten numera principiellt övertagit samtliga kostnader för lärarnas löner, det knappast kunde anses påkallat, att på grund av de nu gällande föreskrifterna om tillhandahållande av förskott å dessa statsbidrag åt skoldistriktet staten räknade sig tillgodo ränta å de sålunda förskottrade beloppen.

Departementschefen har förklarat, att ehuru han funne starka skäl tala för riksräkenskapsverkets uppfattning, han dock med hänsyn till den ståndpunkt, som av riksdagen intagits i denna fråga, ansåge det lämpligast, att denna fråga vunne sin lösning i samband med en övergång till ett system med utbetalning av statsbidrag till lärarlöner månadsvis. Departementschefen ville därför icke nu framställa förslag om avskaffande av ifrågavarande procentuella avdrag vid slutavräkning å statsbidrag. Framhållas borde även, i anslutning till ett av riksräkenskapsverket i dess utlåtande gjort uttalande, att vid en eventuell omläggning av utbetalningsförfarandet jämväl torde böra upptagas till närmare övervägande frågan om fastställande av särskild avlöningsstat för detta och därmed jämförliga anslag. Av tekniska skäl låte det sig icke göra att under nuvarande förhållanden genomföra en sådan ur många synpunkter önskvärd anordning.

I detta sammanhang har departementschefen till behandling upptagit vissa ärenden, som visserligen icke påverka anslagsberäkningarna, men ansetts lämpligen böra beröras i samband därmed.

Departementschefen har sålunda förklarat sig intet hava att erinra mot bifall till en av Stockholms folkskoledirektion gjord hemställan om medgivande, att en folkskollärare vid stadens folkskolor i egenskap av *föreståndare för hjälpklasser* måtte, utan hinder av bestämmelserna i avlöningsreglementet den 30 september 1937 för lärare vid folk- och småskolor, få från och med den 1 juli 1938 åtnjuta inskränkning i sin undervisningsskyldighet till 12 veckotimmar. Därest riksdagen icke framställde någon erinran häremot, borde det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser. Vissa likartade fall kunna tänkas uppkomma. Departementschefen ansåge sig böra här utgå från att Kungl. Maj:t skulle äga att, efter prövning av de i varje särskilt fall föreliggande förhållandena, utan riksdagens hörande meddela undantag från gällande bestämmelser rörande undervisningsskyldighetens omfattning. Departementschefen förutsatte dock självfallet, att återhållsamhet komme att iakttagas vid prövning av framställningar av denna art.

Stockholms folkskoledirektion hade vidare i skrivelse den 2 februari 1939 gjort framställning om vidtagande av åtgärder för att möjliggöra statsbidrag

till avlönande av s. k. *reservvikarier*. I skrivelsen framhölls, att det i en stad av Stockholms storlek — med 1 162 lärare vid folk- och småskolor under innevarande läsår — funnes ett stadigvarande behov av lärare, som kunde inträda i tjänstgöring vid uppkommande sjukdomsfall eller andra hinder för de fast anställda lärarna. Alltsedan år 1908 hade därför staden för ändamålet anställt ett antal manliga och kvinnliga lärare. Under tider, då sistnämnda lärare icke hade vikariatstjänstgöring, kunde de efter skolledningens anvisning tjänstgöra i stället för andra lärare, som därigenom fått tillfälle att åhöra lektioner i andra skolavdelningar. För de tider av anställningsperioden, då reservvikarierna icke hade förordnande för tjänstledig lärare, hade de åtnjutit ersättning av stadens medel såsom extra ordinarie eller vikarierande lärare. Under tider, då de på grund av sjukdom icke kunde tjänstgöra, ägde de alltså uppbära avlöning enligt de grunder, som gällde för extra ordinarie lärare. Detsamma tillämpades vid förbud mot tjänstgöring till förekommande av smittfara samt vid havandeskap eller barnsörd. Då genom statsmakternas försorg åtgärder icke vidtagits för att fylla behovet i förevarande avseende, hade staden nödgats att även efter genomförandet av 1937 års löneroglering för lärarpersonalen vid folk- och småskolor själv sörja för upprätthållande av det rådande vikariesystemet. Då detta system vore både nödvändigt och lämpligt, hemställdes om motsvarande statliga åtgärder.

Departementschefen hade ansett sig böra här beröra nyssnämnda fråga med hänsyn därtill, att det syntes i viss mån tveksamt, om förfarandet stode i god överensstämmelse med gällande statsbidragsbestämmelser. Emellertid torde anordningen få tills vidare tillämpas men frågan tagas under övervägande i samband med den utredning om lärarnas vid folk- och småskolor avlöningsförhållanden, som enligt vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang föreslagit borde föregå lärarnas inordnande under civila avlöningsreglementet. Därvid borde uppmärksammas jämväl huruvida det i andra större städer varit erforderligt att vidtaga åtgärder av antydd art.

Vidare hade Sveriges överläraresförbund hemställt, att *överlärare* i skoldistrikt måtte tillsättas av skolöverstyrelsen och inordnas i det statliga lönesystemet samt att framställning i ämnet måtte göras till 1939 års riksdag.

För egen del funne departementschefen det ur olika synpunkter önskvärt, att överlärarinstitutionen fastare inordnades i skoladministrationen. Frågan syntes emellertid böra närmare utredas, och departementschefen ansåge sig därför icke böra nu påkalla åtgärder av den innebörd, som av överläraresförbundet ifrågasatts.

Till Kungl. Maj:ts prövning föreläge härförutom två ärenden angående befrielse från fortsättningsskolplikt för elever, som genomgått *åttaårig folkskola*, det ena avseende Mariestads skoldistrikt och det andra Jönköpings skoldistrikt. Dessa båda ärenden syntes med hänsyn till deras principiella innebörd böra här beröras.

Mariestads skoldistrikt hade anhållit dels om tillstånd att vid distriktets folkskola, som omfattade sju klasser, inrätta en obligatorisk åttonde klass, dels ock, vid bifall till nämnda framställning, om befrielse för skoldistriktet att anordna fortsättningsskola.

Jönköpings skoldistrikt hade anhållit, att vid distriktets skolor, som jämväl omfattade sju klasser, måtte få inrättas en frivillig åttonde årsklass samt att de lärjungar, som komme att genomgå dylik klass, måtte befrias från dem eljest åliggande fortsättningsskolplikt.

Befrielse från skyldighet för skoldistrikt att anordna fortsättningsskola, därest folkskolan omfattade åtta obligatoriska årsklasser, syntes ej rubba den från fortsättningsskolans tillkomst godtagna regeln om en sammanlagd undervisningstid i folk- och fortsättningsskola av minst åtta år. Vare sig folkskolan vore anordnad på detta sätt eller såsom sjuårig folkskola med ettårig högre avdelning borde emellertid tillses, att undervisningen i den åttonde klassen eller högre avdelningen så ordnades, att i densamma inhämtades så mycket av det för ifrågakommande typ av fortsättningsskola särskilt föreskrivna kunskapsstoff, som eljest skulle hava inhämtats i fortsättningsskolan. Härigenom erhöles anslutning till ett av 1928 års riksdag i skrivelse nr 168 gjort uttalande rörande förkortad fortsättningsskola för lärjungar, som genomgått en årskurs i folkskolans högre avdelning. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att, om riksdagen lämnade vad nu anförts utan erinran, vidtaga erforderliga åtgärder. Lämpligen borde generella föreskrifter meddelas av det innehåll, som av departementschefen antytts.

Innan det nu gällande avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor trätt i kraft, hade lärarpersonalen på vissa håll åtnjutit särskilda kommunala löne- eller *pensionsförmåner*. Sedan lärarna genom den senaste löneregleringen tillförsäkrats dyrortsgrupperade löner, finge dylika kommunala löne- och pensionsförmåner i princip icke längre utgivas.

I fråga om de kommunala pensionsförmånerna hade viss tvekan uppkommit angående lärarens och kommunens inbördes rättigheter och skyldigheter efter löneregleringen i de fall, då läraren enligt kommunens bestämmelser erlagt avgifter för pensionsförmånerna i fråga. Den utredning, som i anledning härav igångsatts, hade ännu icke hunnit slutföras. Emellertid önsåge departementschefen sig kunna utgå ifrån, att, därest utredningen skulle visa, att kommunerna borde och vore beredda att erlægga viss av Kungl. Maj:t godkänd gottgörelse för de av lärarna erlagda pensionsavgifterna, gällande statsbidragsbestämmelser icke utgjorde hinder för kommunerna att utbetala dylik gottgörelse.

Till stöd för det i motionen II: 501 gjorda yrkandet har anförts:

I propositionen nr 252 framhålles, att det råder oklarhet angående fortsättningsskolplikten för lärjungar, som genomgått en ettårig högre avdelning, byggd på obligatorisk sjuårig folkskola eller fler än sju obligatoriska årsklasser i folkskolan, varför frågan härom underställes riksdagen. Men även i vissa andra avseenden saknas erforderliga bestämmelser om fortsättningsskolpliktens fullgörande och om fortsättningsskolornas lämpliga organisation. Särskilt i ett par här nedan berörda avseenden är det önskvärt, att riksdagen giver tillkänna sin mening, så att föreskrifter kunna utfärdas i samband med de förtydligande bestämmelser rörande fortsättningsskolväsendet, som enligt vad som framhålles i propositionen äro påkallade.

Allt eftersom en sjunde årsklass inrättas i folkskolan, blir fortsättningsskolkursen ettårig. Därav följer, att antalet lärjungar i fortsättningsskolan starkt minskas, och att flerstädes en vida längre gående centralisering av fortsättningsskolväsendet än den hittills genomförda blir önskvärd och nödvändig. Av lätt förklarliga skäl vill ortsbefolkningen icke sällan bibehålla fortsättningsskolan å orten, även då detta på grund av det ringa barnantalet varken från undervisnings- eller ekonomisk synpunkt kan anses försvarligt. Beträffande folkskolan äger i liknande fall domkapitlet eller skolöver-

styrelsen på grund av beslut av 1935 års riksdag befogenhet att även mot skoldistriktets bestridande fastställa sådan organisation av skolväsendet, att skolskjutsar eller inackordering av skolbarnen blir nödvändig. Skoldistriktet blir härigenom skyldigt vidtaga erforderliga åtgärder för barnens förande till skolan, och härigenom blir det möjligt att ordna distriktets folkskolor på ett rationellt sätt och att indraga obehövligen folkskolor. De i folkskolestadgan § 10 mom. 3 intagna bestämmelserna härom hava ingen motsvarighet i fortsättningsskolestadgan. Då frånvaron där av dylika bestämmelser vållar tveksamhet och undanskjutande av lämpliga centraliseringsåtgärder beträffande fortsättningsskolan, bör riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att för fortsättningsskolan åstadkomma bestämmelser, som motsvara de i förevarande avseende för folkskolan gällande. Statsbidrag till bestridande av kostnaderna för skolskjutsar eller inackordering utgår, då så erfordras, även för lärjungar i fortsättningsskolan.

Beträffande såväl folkskolan som fortsättningsskolan inträffar icke sällan, att den skola, som ligger närmast barnens hem, eller till vilken barnen av annan anledning lämpligast bör hänvisas, är belägen i ett annat skoldistrikt än barnets hem. Förhållandet har ofta medfört betydande olägenheter i form av alltför långa skolvägar, då barnen måste hänvisas till någon det egna distriktets skola, eller också har en strängt taget obehövligen skola inträtt. För folkskolans vidkommande äro emellertid dessa olägenheter numera i stort selt undanröjda, i det att skoldistriktet äro skyldiga att på vissa villkor i sina skolor mottaga barn även från andra skoldistrikt. Tyvärr hava bestämmelserna härom ännu icke utsträckts till att gälla fortsättningsskolan, sannolikt beroende på att riksdagen icke kommit i tillfälle att taga ståndpunkt till frågan. Någon anledning att låta skoldistriktsgränserna utgöra oöverstigliga hinder, då det gäller att rationellt ordna fortsättningsskolorna, föreligger icke, helst som en ändamålsenlig organisation av fortsättningsskolväsendet mångenstädes icke kan genomföras med mindre att lärjungar från flera närbelägna skoldistrikt sammanföras till gemensamma skolor. De villkor och bestämmelser, som enligt folkskolestadgan § 6 mom. 3 reglera förhållandena mellan skoldistriktet, då lärjungar från det ena distriktet befinnas böra undervisas i ett annat distrikts folkskolor, böra i allt väsentligt göras tillämpliga även beträffande fortsättningsskolan.

Såsom av redogörelsen här ovan framgår, hava riksdagens revisorer fäst *Utskottet.* riksdagens uppmärksamhet på vissa olägenheter ur budgetredovisningssynpunkt, vilka framträtt såsom en följd huvudsakligen av det förskotts-förfarande, som kommit till användning under tiden efter ikraftträdandet av den år 1937 beslutade löneregleringen för, bland andra, lärare vid folk- och småskolor. Sålunda har under budgetåret 1937/38 enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning uppstått en besparing å förevarande anslag av i runt tal 3 865 000 kronor. Å andra sidan har samma anslag under nu löpande budgetår beräknats komma att utvisa en brist å omkring 4 000 000 kronor.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår även, att nämnda olägenheter, som varit förknippade med det tillämpade förfarandet i fråga om utbetalande av förskott, beräknats komma att sträcka sina verkningar jämväl in på nästa budgetår och föranleda en överbelastning — utöver det belopp, som vid stabila förhållanden skulle utgått — av omkring 9 000 000 kronor.

Departementschefen har emellertid enligt förevarande proposition nr 252 ansett, att sistnämnda merutgift, såsom föranledd av ökade lönekostnader under innevarande budgetår, rätteligen borde belasta anslaget till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1938/39, och fördenskull föreslagit vidtagande av särskilda åtgärder i angivna syfte, nämligen att förskott å tillhopa nyssnämnda belopp, 9 000 000 kronor, skola utbetalas till skoldistriktet före utgången av innevarande budgetår; å ifrågavarande förskott skulle s. k. procentavdrag icke göras.

Departementschefen har jämväl ifrågasatt, att de i övergångsbestämmelserna till kungörelsen nr 999/1937 meddelade föreskrifterna angående utbetalande under nästkommande budgetår av förskott å det skoldistriktet under detta budgetår tillkommande statsbidraget skulle ersättas med bestämmelser av innebörd, att de sammanlagda förskottsbeloppen skulle beräknas till viss procent av de beräknade verkliga löneutgifterna i stället för, såsom hittills gällt, till viss procent av statsbidraget för en redan förfluten tid. Genom åtgärder av nämnda slag skulle anslagsbehovet för nästa budgetår komma att till storleken i huvudsak sammanfalla med de å samma budgetår belöpande verkliga utgifterna.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att Kungl. Maj:t i ovan berörda avseenden utfärdar de bestämmelser, som kunna befinnas lämpliga och ändamålsenliga.

Med hänsyn till de åtgärder, som sålunda av departementschefen ifrågasatts och jämväl förordats av utskottet, synas de av revisorerna påtalade, med nuvarande utbetalningsförfarande sammanhängande olägenheterna komma att tills vidare bliva i görligaste mån eliminerade. Vad i förevarande avseende anförts såväl av revisorerna som ock av vederbörande myndigheter visar emellertid enligt utskottets mening otvetydigt, att nu gällande utbetalnings- och redovisningssystem icke fungerar på ett i allo tillfredsställande sätt. Särskilt tydligt framträder detta vid en löneroglering som den år 1937 beslutade. Under sådana förhållanden framstår det såsom synnerligen önskvärt, att en rationalisering av utbetalningsförfarandet med det snaraste kommer till stånd, i samband varmed en förbättring jämväl av redovisningssystemet torde bliva möjlig. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om, att 1937 års riksdag i sin skrivelse nr 311 uttalat, att det i samband med genomförandet av förutnämnda löneroglering syntes påkallat, att för varje månad avpassad del av statsbidraget utbetalades månadsvis. En dylik reform borde emellertid, framhöll riksdagen, föregås av en närmare utredning, varom riksdagen också framställde begäran hos Kungl. Maj:t. Särskilda enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga hava numera i samband med utredning rörande skolöverstyrelsens organisation framlagt förslag beträffande bland annat utbetalnings- och redovisningsförfarandet på ifrågavarande område, vilket förslag för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet framhålla, att utskottet finner de av revisorerna påtalade förhållandena vara beaktade och böra för närvarande icke föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

De anslagsberäkningar, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för nästa budgetår av ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor till förevarande ändamål, hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Departementschefen har i detta sammanhang jämväl berört frågan om avskaffande av det s. k. procentavdraget.

Nämnda fråga berördes av 1937 års riksdag i dess ovannämnda skrivelse nr 311. Riksdagen framhöll därvid att, därest, på sätt riksdagen i sagda skrivelse förordade, statsbidragen till lärarlöner komme att utbetalas månadsvis, skulle de skäl bortfalla, som föranlett procentavdrag vid den slutliga utbetalningen av statsbidrag. Departementschefen har med hänsyn till den ståndpunkt, som av riksdagen intagits i frågan om procentavdragets avskaffande, ansett lämpligast, att denna fråga vunnit sin lösning i samband med det ännu svävande spörsmålet om övergång till ett system med utbetalning av statsbidraget månadsvis. Departementschefen har därför icke nu velat framställa förslag i ämnet.

Utskottet är visserligen principiellt av den mening att det procentuella avdraget bör avvecklas, men kan i frågans nuvarande läge icke annat än ansluta sig till den ståndpunkt departementschefen intagit, vilken står i god överensstämmelse med den uppfattning, varåt riksdagen tidigare givit uttryck. Med hänsyn härtill är utskottet icke berett att biträda det i motionerna I: 334 och II: 500 framställda yrkandet om slopande av ifrågavarande avdrag redan från och med nästa budgetår. Då Kungl. Maj:t för närvarande har berörda spörsmål under övervägande, anser sig utskottet icke böra påyrka någon särskild åtgärd i ämnet från riksdagens sida. Med vad utskottet sålunda anfört torde motionerna I: 334 och II: 500 få anses besvarade.

Utskottet har intet att erinra mot att viss inskränkning i undervisningskyldigheten — på sätt departementschefen ifrågasatt — medgives föreståndare för hjälpklasser. Mot vad departementschefen i övrigt i detta sammanhang anfört, har utskottet icke funnit något att invända. Liksom departementschefen förutsätter utskottet, att återhållsamhet kommer att iakttagas vid prövning av framställningar av berörda art.

I detta sammanhang har utskottet ansett sig böra föra på tal frågan om särskilda arvoden för undervisning i hjälpklass. Utskottet får erinra om att departementschefen enligt propositionen nr 270/1937 angående löneroglering för folk- och småskollärare (sid. 93) ansett sig icke böra i samband med nämnda löneroglering upptaga till avgörande berörda fråga. Frågan sammanhängande, framhöll departementschefen, med det av seminariesakkunniga framlagda förslaget om undervisning av psykiskt efterblivna barn och borde bedömas i samband med detta förslag. Sistnämnda förslag har i viss ut-

sträckning numera blivit realiserat, i det att medel av 1938 års riksdag anvisats till kurser för utbildande av hjälpklasslärare.

Utskottet har sig bekant, att efter ikraftträdandet av 1937 års lönereglering tvekan på olika håll uppstått, huruvida skoldistriktet äga rätt att utbetala kommunala lönetillägg åt hjälpklasslärare, vilket haft till följd, att vissa skoldistrikt funnit sig sakna befogenhet att gälda dylika lönetillägg, medan andra ansett sig befogade därtill. Att lönetillägg sålunda av vissa kommuner utgivits för ifrågavarande ändamål kan vara förklarligt med hänsyn till de rekryteringssvårigheter, som på grund av hjälpklassundervisningens speciella art kunna föreligga. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t ägnar uppmärksamhet åt detta spörsmål och, därest så finnes befogat, vidtager det förtydligande av gällande bestämmelser, som må anses påkallat.

Vad departementschefen yttrat i fråga om den av Stockholms folkskoleledning gjorda framställningen om vidtagande av åtgärder för att möjliggöra statsbidrag till avlönande av s. k. reservvikarier har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Vidkommande den av departementschefen berörda frågan om överlärnans ställning får utskottet framhålla, att utskottet icke vill motsätta sig, att nämnda fråga blir föremål för en förutsättningslös utredning.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot departementschefens uttalande beträffande de föreliggande framställningarna rörande befrielse från fortsättningsskolplikt för elever, som genomgått åttaårig folkskola. Med anknytning till nyssnämnda fråga har i motionen II: 501 väckts förslag om att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att statsmyndighet måtte erhålla rätt att — i likhet med vad fallet är beträffande folkskoleväsendet — även mot skoldistriktets bestridande fastställa sådan organisation av fortsättningsskolväsendet, som förutsätter anordnande av skolskjutsar eller inackordering av skolbarn, ävensom att få till stånd en föreskrift om skyldighet för skoldistrikt att, även då det gäller fortsättningsskolundervisningen, å ena sidan till sådan undervisning mottaga barn från annat skoldistrikt, å andra sidan låta barn, tillhörande distriktet, åtnjuta undervisning i fortsättningsskola inom annat skoldistrikt. I likhet med motionären finner utskottet åtgärder i angivna riktning vara ur såväl pedagogisk som skolorganisatorisk synpunkt att förorda och ägnade att främja en önskvärd rationalisering av fortsättningsskolväsendet.

Utskottet får därför föreslå, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som kunna finnas påkallade för ernående i huvudsak av överensstämmelse i ovan angivna avseende mellan de föreskrifter, som gälla för folkskoleväsendet, och de, som beröra fortsättningskolväsendet.

I motionen II: 87 har framställts förslag om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående möjligheterna att be-

reda statsbidrag till skolskjutsar för lärjungar vid folkskolans högre avdelning, högre folkskola, kommunal mellanskola, realskola och därmed likställda undervisningsanstalter. Utskottet får erinra om att Kungl. Maj:t i anledning av riksdagens skrivelse nr 444/1937 anbefallt skolöverstyrelsen att dels verkställa undersökning, huruvida och under vilka förutsättningar statsbidrag må kunna utgå till bestridande av kostnaderna för lärjungars från landsbygden vistelse vid allmänna läroverk och vissa andra offentliga läroanstalter, dels ock till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i detta hänseende samt med förslag till de åtgärder, som i anledning därav må befinnas erforderliga. Denna utredning är ännu icke slutförd. De spörsmål, som beröras i motionen II: 87, synas falla inom ramen för den redan igångsatta utredningen. Med anledning härav anser utskottet icke skäl föreligga att till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse i det av motionärerna påyrkade avseendet, varför utskottet avstyrker bifall till motionen.

I motionerna I: 208 och II: 280 har framställts förslag om utredning av frågan om folkskoleväsendets omorganisation i riktning mot införande av centralskolor av A-form och samtidigt utvidgande av systemet med skolskjutsar. Såsom i motionerna framhållits föreligga icke numera några formella hinder för skoldistriktet att ordna sitt skolväsende på ändamålsenligast möjliga sätt. Under de senaste åren hava betydande förbättringar vidtagits på folkskoleväsendets område, och en snabb utveckling pågår alltjämt i riktning mot ett rationaliserande av folkskoleväsendet. Utskottet kan därför icke nu finna skäl föreligga för påkallande av särskilda åtgärder i det av motionärerna angivna avseendet.

Slutligen har i motionen II: 8 påyrkats vidtagande av åtgärder för ett fullständigt förstatligande av folkskoleväsendet. De senare årens reformverksamhet på folkskoleväsendets område har gått i riktning mot ett avlastande från kommunerna på statsverket av kostnader för folkskoleundervisningen och vad därmed står i samband i mycket betydande omfattning. Ett fullständigt förstatligande av folkskoleväsendet måste utan tvivel medföra synnerligen omfattande förvaltningsuppgifter för statsverket och ekonomiska konsekvenser av stora mått. Det kan icke förefalla utskottet rimligt att för närvarande, innan ännu verkningarna av ovannämnda reformverksamhet i full utsträckning framträtt, ifrågasätta, att staten skulle påtaga sig hela kostnaden och administrationen av landets folkskoleväsende. Utskottet lägger dessutom synnerlig vikt vid att kommunerna bibehållas såsom målsmän för folkskoleväsendet och att det kommunala intresset för folkskoleväsendet alltjämt får komma detsamma till godo. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionen II: 8.

6. Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem intagna barn i skolåldern. Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor.

Dessa båda förslagsanslag äro nu uppförda med 130 000 kronor respektive 170 000 kronor. Enligt kungörelsen nr 955/1937 skall avlöningsreglementet den 30 september 1937 (nr 868) för lärare vid folk- och småskolor från och med den 1 januari 1938 i tillämpliga delar vara gällande för nu ifrågavarande lärare. Statsbidrag till deras avlöning utgår enligt enahanda grunder, som gälla för lärare vid folk- och småskolor.

Skolöverstyrelsen har med stöd av infortrade uppgifter angående från ifrågavarande båda anslag avlönad personal beräknat de på nästa budgetår belöpande lönekostnaderna till 221 500 kronor respektive 302 800 kronor.

Riksräkenskapsverket har anfört:

I fråga om utbetalandet av dessa båda anslag gällde i huvudsak enahanda föreskrifter som för det stora anslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor. Anslagsbelastningen under budgetåret 1939/40 skulle alltså med nu gällande utbetalningsföreskrifter vara beroende av dels vad som skulle utbetalas i samband med slutredovisningen av kostnaderna för budgetåret 1938/39, dels ock de förskott, vilka skulle utbetalas i juli månad 1939 och i januari månad 1940. För att anpassa förskotten efter de beräknade verkliga utgifterna under budgetåret 1939/40 torde fördenskull vara erforderligt att jämväl i fråga om utbetalningarna avseende dessa anslag föreskrefves, att förskotten skulle beräknas med stöd av infortrade uppgifter rörande ifrågavarande befattningshavares antal och löneklassplacering m. m. vid utgången av vårterminen 1939 på sätt av riksräkenskapsverket närmare angivits rörande folkskollärarna. Vad anginge anslagens storlek för nästkommande budgetår, finge riksräkenskapsverket föreslå, att i enlighet med överstyrelsens beräkningar anslaget till bidrag till avlöning av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern upptoges till i runt tal 220 000 kronor samt anslaget till bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor med ett avrundat belopp av 300 000 kronor.

Departementschefen har biträtt vad riksräkenskapsverket sålunda anfört.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

7. Understöd åt högre folkskolor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 1 600 000 kronor från nu 1 850 000 kronor till 3 450 000 kronor, väsentligen föranledd av ändrade löne- och statsbidragsbestämmelser; i sistnämnda hänseende föreslås enahanda grunder som beträffande kommunala flickskolor (se ovan).

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag.

8. Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m.

För innevarande budgetår finnes uppfört ett förslagsanslag å 5 000 000 kronor till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m. (jfr propositionen nr 272/1938 och riksdagens skrivelse nr 399/1938).

De i propositionen nr 176/1939 ifrågasatta provisoriska avlöningsbestämmelserna för vissa kommunalanställda lärare m. fl. innebära, att avlöningsbeloppen provisoriskt anpassas efter civila avlöningsreglementets avlöningsbelopp, i följd varav bland annat provisorisk avlöningsförstärkning skulle bortfalla med utgången av innevarande budgetår. Enligt gällande utbetalningsföreskrifter kommer emellertid en stor del av de å nämnda budgetår belöpande statsmedlen till ersättande av verkställda utgifter för provisorisk avlöningsförstärkning att utbetalas först under budgetåret 1939/40.

Riksräkenskapsverket har med anledning härav föreslagit utfärdande av särskilda bestämmelser av innebörd, att under innevarande budgetår skulle enligt vissa grunder utanordnas särskilda förskott, varigenom till betalning under nästa budgetår kvarstående utgifter skulle komma att uppgå allenast till omkring 500 000 kronor. Dessa utgifter syntes kunna avföras å det för ändamålet under nu löpande budgetår uppförda anslaget, varigenom ett särskilt anslag till provisorisk avlöningsförstärkning icke skulle behöva anvisas.

Departementschefen har biträtt riksräkenskapsverkets nämnda förslag och därvid förutsatt, att provisorisk avlöningsförstärkning åt befattningshavare, som eventuellt komma att kvarstå på nuvarande lönestat, skall under nästa budgetår bestridas från de anslag, varur avlöning till nämnda befattningshavare i övrigt gäldas.

Vad departementschefen under förevarande punkt anfört föranleder icke någon erinran från utskottets sida. *Utskottet.*

9. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 333 och II: 499, må

1. besluta, att till kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor skall under budgetåret 1939/40 utgå statsbidrag i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i

statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 31 mars 1939 angivits;

2. till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 4 050 000 kronor;

3. medgiva, att ordinarie manlig ämneslärare vid kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola, vilken icke äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk och ej heller kan av Kungl. Maj:t tillerkännas sådan behörighet, må, därest han den 1 mars 1927 varit ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola eller högre folkskola, från och med den 1 juli 1939 åtnjuta lön enligt 22 lönegraden;

4. till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 3 325 000 kronor;

5. besluta, att gällande bestämmelser angående statsunderstöd för budgetåret 1938/39 till statsunderstödda enskilda läroanstalter skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1939/40, dock att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst 155 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk;

6. till *Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 538 800 kronor;

7. besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre flickskola skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1939/40;

8. till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 650 000 kronor, därav 30 000 kronor skola användas till nedbringande av terminsavgifter under läsåret 1939—40 på sätt av departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll för den 31 mars 1939 angivits under villkor, att Stockholms stad för samma tid på sätt av departementschefen angivits bidrager med enahanda belopp;

B. att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna II: 8, II: 87 samt I: 208 och II: 280, må

1. till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 120 000 000 kronor;

2. till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem intagna barn i skoldldern för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 kronor;

3. till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor;

4. till *Högre folkskolor*: Understöd för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3 450 000 kronor;

C. att riksdagen, i anledning av motionen II: 501, må be- myndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet här ovan anfört, vidtaga de ändringar och jämkningar i gällande bestämmelser rörande fortsättnings- skolväsendet, som må befinnas erforderliga för uppnående av överensstämmelse med vad som gäller för folkskolan;

D. att motionerna I: 334 och II: 500 må anses besvarade med vad utskottet i det föregående anfört.

Stockholm den 31 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Andersson* i Fältenborg, *Bergström*, *Ström* i Lidköping, *Nilsson* i Fredriksfält, *Larsson* i Varberg, *Carlström*, *Bäcklund* och *von Heland*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Törnkvist*, *Svensson* i Grönvik, *Daniels- son*, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Weijne*, *Staräng*, *De Geer* i Hanaskog och *Mårtensson*.

Reservation

av herr *De Geer*.